

Handläggare
Hanna Markkula
Telefon: 08-508 36 235

Till
Äldrenämnden
den 21 april 2020

Remiss - Institutet för språk och folkminners rapport Språkcentrum för nationella minoritetsspråk avseende jiddisch och romani chib

Svar på remiss från Kommunstyrelsen – dnr 2020/418

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Patric Rylander
Förvaltningschef

Raili Karlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Regeringen har gett Institutet för språk och folkminnen i uppdrag att utreda formerna för hur språkcentrum för finska och meänkieli kan organiseras samt utreda förutsättningarna för motsvarande funktioner för jiddisch och romani chib. I februari 2019 överlämnades en delrapport till regeringen med förslag om att inrätta språkcentrum för finska respektive meänkieli. I föreliggande slutrapport, som har remitterats bland annat till Stockholms stad, behandlas förslag för jiddisch och romani chib.

I utredningen föreslås att språkcentrum för jiddisch och romani chib inrättas i Stockholm med institutet som huvudman.

Språkcentrumens uppgifter är bland annat att främja och stimulera ökad användning av jiddisch och romani chib, bistå med sakkunskap och utveckla metoder för att bruka språken.

Äldreförvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag om inrättande av språkcentrum då det finns ett behov av språkrevitaliserande insatser för dessa språk. Äldreförvaltningen anser att det kan vara relevant att bredda centrumens uppdrag till att även omfatta kunskapsspridning riktad till allmänheten. Om

kunskapen ökar i samhället gynnas sannolikt minoritetsspråkens legitimitet och minoriteternas förutsättningar att bruka språken.

Bakgrund

Sveriges fem nationella minoriteter är urfolket samerna, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar. Minoritetsspråken är samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch. De har funnits i Sverige under lång tid och är en del av det svenska kulturarvet. Lagen om nationella minoriteter innebär bland annat att minoritetsspråken ska skyddas och främjas och de nationella minoriteterna ska kunna behålla sin kultur. Utöver detta finns särskilda rättigheter i de så kallade förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska.

I propositionen *En stärkt minoritetspolitik* (prop. 2017/18:199) konstaterar regeringen att språk och kultur är kärnan i de nationella minoriteternas identitet. En omfattande språkbytesprocess till svenska har minskat antalet språkbärare och vissa språk är i dag hotade. I riksdagsskrivelsen *Nystart för en stärkt minoritetspolitik* anförs att utan insatser för att bevara och revitalisera¹ minoritetsspråken upphör de på sikt att existera som levande språk. I delbetänkandet *Nästa steg? Förslag om en stärkt minoritetspolitik* (SOU 2017:60) görs bedömningen att en modell med språkcentrum är ett verktyg för att åstadkomma språkrevitalisering.

Regeringen beslutade den 28 juni 2018 att ge Institutet för språk och folkminnen (Isof) i uppdrag att utreda formerna för hur språkcentrum för finska och meänkieli kan organiseras och utreda förutsättningarna för motsvarande funktioner för jiddisch och romani chib. I februari 2019 överlämnades en delrapport till regeringen med förslag om att inrätta språkcentrum för finska respektive meänkieli. I föreliggande slutrapport behandlas förslag för jiddisch och romani chib.

Kommunstyrelsen har remitterat Institutet för språk och folkminners rapport ”Språkcentrum för nationella minoritetsspråk avseende jiddisch och romani chib”, för yttrande till stadsledningskontoret, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden samt Farsta, Hässelby-Vällingby och Norrmalms stadsdelsnämnder. Stockholms stad är en av 43 remissinstanser. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 28 april 2020.

Ärendet

Sedan år 2000 är jiddisch och romani chib nationella minoritetsspråk i Sverige. Språken är territoriellt obundna och

---

¹ Språkrevitalisering innebär att återuppliva ett hotat minoritetsspråk i syfte att öka dess användning. Revitalisering handlar om att utveckla verktyg och metoder för att öka antalet talare av språket

saknar därför förvaltningsområden. Antalet talare av jiddisch uppskattas till mellan 500–1500. För romani chib finns ett antal språkliga varieteter eller dialektiska grupper och det finns ingen officiell statistik över hur många som talar språket i Sverige.

Institutet konstaterar att behovet av revitaliserande insatser för jiddisch och romani chib är mycket stora. I utredningen framkommer ett antal utmaningar som framför allt handlar om tillgång till och utformning av modersmålsundervisningen samt bristen på läromedel.

Sedan 2010 har språkcentrum använts som framgångsrik modell för språkrevitalisering inom det samiska förvaltningsområdet. I institutets utredning framkommer att det finns en stark önskan hos de båda minoriteterna och deras organisationer att utveckla revitaliseringsinsatserna och att bedriva arbetet i mer organiserad form.

Språkcentrummodellen uppfattas som ett effektivt verktyg för att utveckla metoder och genomföra insatser för revitalisering och överföring av språket mellan generationer. Institutet framhåller att i och med att jiddisch och romani chib är icke-territoriella minoritetsspråk med en svagare rättslig ställning är de i behov av en plattform för att stärka språkens ställning i samhället.

Förutsättningarna för att revitalisera och stärka jiddisch ställning genom ett språkcentrum bedöms av institutet som goda. Romani chib är ett komplext språk med många varieteter och utmaningarna för revitaliseringsarbetet är stora. Förutsättningarna för att bedriva arbetet inom ramen för ett språkcentrum bedöms dock som tillräckligt goda.

Institutet för språk och folkminnen föreslår sammanfattningsvis att:

- Ett språkcentrum för jiddisch och ett språkcentrum för romani chib inrättas med institutet som huvudman.
- Båda språkcentrumen föreslås placeras i Stockholmsområdet.
- För att säkra minoriteternas delaktighet och inflytande bedöms att en styrgrupp med representanter från minoriteterna knyts till respektive språkcentrum.
- Språkcentrumen ska aktivt främja och stimulera ökad användning av språken i samhället, bistå med sakkunskap och utveckla metoder för att stärka minoritetens förutsättningar att bruka och återta språket samt sprida kunskaper om revitalisering.

- Barn och unga ska särskilt prioriteras och insatserna ska utgå från minoriteternas behov av revitaliseringsinsatser.
- Språkcentrumet för romani chib ska även stödja den pågående självidentifikationsprocessen inom minoriteten.
- Respektive språkcentrum bemannas med fyra tjänster.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 15 april 2020. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 14 april och socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor den 16 april.

Förvaltningens synpunkter

Stockholms stad ingår i förvaltningsområde för finska, samiska och meänkieli. Äldreförvaltningen samråder regelbundet med företrädare för dessa minoriteter och arbetar på olika sätt med språkfrämjande insatser såsom information- och kultursatsningar inom äldreomsorgen.

Det finns ett behov av språkrevitaliserande insatser för de nationella minoritetsspråken varför äldreförvaltningen ställer sig positiv till förslagen till inrättande av språkcentrum för jiddisch och romani chib. Utan insatser för att bevara och revitalisera minoritetsspråken riskerar de på sikt att försvinna som levande språk.

Mot bakgrund av utvärderingen av det samiska språkcentret ställer sig äldreförvaltningen även positiv till språkcentrum som modell för språkrevitalisering. Språkcentrum för jiddisch och romani chib med en statlig myndighet som huvudman kan bli ett nav för samordning och ett led i att synliggöra språkfrågan. Som det framgår av ärendet ska språkcentrumet även ha ett uppdrag att stödja offentliga aktörers arbete. Dessa har en viktig roll i skyddet av minoritetsspråken och äldreförvaltningens förhoppning är att språkcentrumen kan vara ytterligare en motor i detta arbete. Äldreförvaltningen anser att det kan vara relevant att bredda centrumens uppdrag till att även omfatta kunskapsspridning riktad till allmänheten. Om kunskapen ökar i samhället gynnas sannolikt minoritetsspråkens legitimitet och minoriteternas förutsättningar att bruka språken.

Jämställdhetsanalys

Att skydda de nationella minoriteterna motverkar diskriminering på grund av etnicitet och ger människor förutsättningar att delta i samhället på lika villkor. Däremot bedöms inte detta ärende, direkt

eller indirekt, ge konsekvenser för invånarna beroende på om de är kvinnor eller män.

Bilaga

Remiss av Institutet för språk och folkminnen - Språkcentrum för nationella minoritetsspråk avseende jiddisch och romani chib.